

LEDARE

I september avhöll Akademien för Insolvensrätt en konferens på Handelshögskolan vid Karlstads universitet angående överskuld-sättning. Detta ämne har stor social tyngd men har alltid varit kontroversiellt politiskt i lagstiftningsarbetet. Själva kärnan i skuldsanering är att en människa som är överskuldssatt och som aldrig med rimliga medel kan ta sig ur sin situation ska av staten hjälpas att återvinna ekonomisk balans och möjligheten till ett rimligt liv såväl ekonomiskt som socialt. Detta är förmodligen ganska enkla principer som alla kan ta till sig men när frågan kommer upp i lagstiftnings-sammanhang vägs allehanda i saken irrelevanta förhållanden in. Sålunda skall inte vid bedömningen av skuldsanering, moraliska synpunkter påverka bedömningen. Utgångspunkten är som sagt att vederbörande skall komma på fötter oberoende av på vilket sätt skulderna har uppkommit. Att inte få skuldsanering och bli socialt utslagen beroende på att skulden uppkommit t.ex. genom brott är knappast en vettig rehabiliterande ståndpunkt. Snarare ger den uttryck för en moraliserande attityd som sänker vederbörande i alla avseenden för överskådlig tid. Självfallet är en övergripande synpunkt alltid att lagstiftningen inte får utformas på sådant sätt att den allmänna betalningsmoralen undergrävs men att hamna i ett ekonomiskt underläge för resten av sitt liv kan knappast ha en upp-lyftande inverkan på den allmänna betalningsmoralen. Snarare har attityden en demoraliserande inverkan och om vederbörande endast kan överleva genom att fortsätta begå brott är detta knappast en positiv effekt i den allmänna sammanlevnaden.

Mikael Mellqvist har i nummer ett årgång två av tidskriften skrivit en heltäckande artikel om lagstiftningen beträffande skuldsanering. Mellqvist är inne på att skälighetsrekvisitet kanske skall mjukas upp sålunda att man skall söka efter omständigheter som gör att förfarandet inte är oskäligt istället för att ta fram omständigheter som gör detsamma skäligt, en tankegång som i vart fall leder åt rätt håll.

Insolvensutredningen föreslog att skuldsanering skall handhas av tingsrätt som vid behov kan förordna god man att biträda med ut-

redningen. Godemannen skulle vara advokat som var kunnig inom detta område. Den danska modellen fungerar väl men i Sverige valde man istället att lägga hanteringen på Kronofogdemyndigheten som också skall handlägga nya skuldsaneringsärenden enligt den tillkommande lagen om skuldsanering för företagare. Kronofogdealternativet beaktar inte fullt ut EU-rättens krav på att enskildas civila rättigheter skall prövas av domstol. Visserligen kan Kronofogdemyndighetens beslut överklagas till domstol men detta är inte samma sak som en primär domstolsanknytning. Härutöver gäller att gäldenärens personlighet och integritet inte beaktas på ett värdigt sätt då Kronofogdemyndigheten har varit gäldenärens motpart och kanske gissel under många svåra år.

Jag har erfarit att det största problemet med den svenska lösningen är att mycket stora balanser har uppkommit. Man talar inte mycket om detta och möjligen hänger det samman med att skuldsaneringsklientelet inte är organiserade i någon form och att dessa människor saknar någon trovärdig talesperson. Härutöver gäller att allmän rättshjälp inte beviljas i skuldsaneringsärenden. Vid en hearing i riksdagen för ett antal år sedan framkom att den så kallade Kronofogdelösningen inte är särskilt billig i vart fall inte billigare än den danska modellen. Problemet är att kostnaderna för statstjänstemän inte räknas som kostnad under det att om man anlitar advokat så syns kostnaden direkt och genast kommer synpunkten att förfaran-

det är dyrt. Enligt min mening skulle en dansk lösning garanterat vara billigare och snabbare än den svenska.

Helt nyligen kom en ny kommentar till skuldsaneringslagarna författad av Fredrik Benndorf och Nils- Bertil Morgell. En omfattande och heltäckande publikation som dessutom pedagogiskt redovisar förarbeten och rättsfall. En situation som jag uppmärksammat genom denna bok är huruvida en äkta make eller sambos ekonomiska förhållanden skall inverka på sökandes möjlighet till skuldsanering. Genom en dom från Högsta domstolen har det klarlagts att det förhållandet inte skall påverka på annat sätt än att om vederbörande levnadsförhållande blir positivt påverkade av sammanlevnaden så skall någon skuldsanering inte komma till stånd. Detta är en utomordentligt tveksam bedömning och väl värd att diskutera.

Slutligen har Mikael Mellqvist i sin artikel ifrågasatt om vi verkligen behöver två skuldsaneringslagar. Självfallet är detta mycket förvirrande förutom att man gör helt fel när man för in företagen under skuldsaneringsinstitutet. Redan insolvensutredningen avvisade tanken på att aktiva näringsidkare skulle vara föremål för skuldsanering. Företagare skall naturligtvis hanteras i lagen om företagsrekonstruktion som i och för sig behöver revideras av många olika skäl bl.a. de krav som kommer ifrån EU. Skuldsanering är en social lagstiftning riktad mot enskilda personer och inte gentemot företagare. Företagare kan också behöva en skuldsanering vilket har varit aktuellt i alla tider genom ackordslagsstiftningen men företagare har en särskild situation som behöver bedömas enligt näringsrättsliga regler. Även den tidigare regleringen utav företagare med enklare förhållanden i den ordinarie skuldsaneringslagen var en felbedömning. Regeln har såvitt känt därtill knappast tillämpats. Mycket kring skuldsanering är politiskt gottköperi och lagstiftaren borde vara betydligt kyligare och grunda besluten på reala ting.

Vid seminariet framkom att det finns många viktiga frågor att diskutera framgent beträffande skuldsaneringsinstitutet.

Rolf Åbjörnsson

Advokat och Redaktör